

INFORMACIJA APIE VAKCINACIJOS APRĖPTIS KLAIPĖDOS RAJONO ASMENS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGOSE

Skiepai – vienas didžiausių visuomenės sveikatos pasiekimų. Skiepijant išgelbėjamos gyvybės, apsaugoma visuomenė, mažinamas sergamumas ir padedama pailginti tikėtiną gyvenimo trukmę. Nors skiepai tampa vis saugesni ir veiksmingesni, tačiau vienas iš pagrindinių dabarties iššūkių – visuomenės pasipriešinimas imunizacijai. Kai kurios užkrečiamosios ligos vakcinacijos dėka tapo labai retos, todėl visuomenė pamiršo jas bei jų galimas pasekmes. Kol pasaulyje yra šalių, kuriose skiepijimo aprėptys nuo užkrečiamųjų ligų labai žemos, tol išlieka grėsmė atsirasti naujiems užkrečiamųjų ligų atvejams ar kilti jų protrūkiams, o tai yra didelis iššūkis pasauliui.

Vakcinacija kasmet išsaugo milijonus gyvybių ir plačiai pripažįstama kaip sėkmingiausia ir ekonomiškai efektyviausia sveikatos intervencija. Skiepai apsaugo nuo vakcinomis valdomų užkrečiamųjų ligų, neįgalumo ir mirties. Kad būtų suvaldytos, pašalintos ir išnaikintos vakcinomis valdomos užkrečiamosios ligos Lietuvoje ir Europos regione įgyvendinami Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro ir Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) tikslai – išlaikyti ne mažesnes kaip 90 procentų vaikų skiepijimo aprėptis, o nuo tymų ir raudonukės – ne mažesnes kaip 95 procentus¹.

Pagrindinis imunoprofilaktinio darbo kriterijus yra profilaktinių skiepijimų aprėptys, vertinamos pagal tam tikrų amžiaus grupių paskiepytų vaikų procentinę išraišką. Svarbiausi rodikliai – 1 ir 2 metų amžiaus vaikų skiepijimų apimtys nuo difterijos, kokliušo, poliomiélito ir tymų, nes tai ir PSO naudojami kriterijai, rodantys pirminę imunizaciją. Visos kitos skiepijimų aprėptys vertinamos pagal galiojantį Lietuvos vaikų profilaktinių skiepijimų kalendorių².

Klaipėdos rajone profilaktinius skiepijimus vykdo: VšĮ Klaipėdos rajono savivaldybės sveikatos centras, VšĮ Priekulės pirminės sveikatos priežiūros centras, VšĮ Paupių pirminės sveikatos priežiūros centras, UAB Dituvos ambulatorija, IĮ R. Dirginčienės bendrosios praktikos gydytojo kabinetas, UAB Juritmas ir UAB InMedica.

Išanalizavę Klaipėdos rajono asmens sveikatos priežiūros įstaigų pateiktas metines ataskaitas (forma „Imuniteto būklės ataskaita Nr. 7 ir priedą Nepaskiepijimo priežastys), teikiame apibendrintą informaciją apie vakcinacijos aprėptis Klaipėdos rajono savivaldybėje ir asmens sveikatos priežiūros įstaigose (toliau – ASPI) už 2024 m.

Vaikų skiepijimų apimtys pastaraisiais metais mažėjo ir eilei pagrindinių ligų nesiekia rekomenduojamų 90 procentų, o nuo tymų ir raudonukės nesiekia 95 procentų.

---

¹ Nacionalinės imunoprofilaktikos 2024-2028 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2024 m. vasario 12 d. įsakymu Nr. V-192 „Dėl Nacionalinės imunoprofilaktikos 2024-2028 metų programos patvirtinimo“.

² Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepijimų kalendorius, patvirtintas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. V-955 „Dėl Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepijimų kalendoriaus patvirtinimo“.

Lentelė Nr. 1. Skiepijimo aprėptys Lietuvoje, Klaipėdos apskrityje, Klaipėdos rajone ir Klaipėdos rajono asmens sveikatos priežiūros įstaigose 2024 m.

	Skiepijimo aprėptys Lietuvoje, Klaipėdos apskrityje, Klaipėdos r. savivaldybėje ir asmens sveikatos priežiūros įstaigose (procentais)						
	BCG (naujagimiai)	HepB1 (naujagimiai)	DTaP/ IPV/ Hib 3 (1m)	MMR1 (2m.)	MMR2 (7m.)	DTaP/IPV5 (7m.)	Tdap6 (16 m.)
Lietuva	93,18	93,51	88,82	86,17	84,57	85,13	88,14
Klaipėdos apskritis	90,49	89,08	83,90	81,14	78,11	78,19	84,86
Klaipėdos r. savivaldybė	90,24	91,25	83,44	85,96	79,89	80,65	89,67
VšĮ Klaipėdos rajo savivaldybės sveikatos centras	92,31	92,31	84,47	84,42	85,15	84,82	91,94
VšĮ Priekulės pirminės sveikatos priežiūros centras	92,59	92,59	89,29	90,24	89,13	89,13	95,59
VšĮ Paupių pirminės sveikatos priežiūros centras	96,97	100	78,38	91,67	73,91	69,57	91,67
UAB Dituvos ambulatorija	84,21	84,21	87,50	85,00	70,00	70,00	64,28
IĮ R. Dirginčienės bendrosios praktikos gydytojo kabinetas	100	100	66,67	50,00	83,33	83,33	90,00
UAB Juritmas	66,67	66,67	0	100	83,33	100	100
UAB InMedica	83,82	86,76	82,05	87,50	61,80	68,54	68,18

2024 m. Klaipėdos rajone nuo tuberkuliozės (BCG) ir hepatito B (HepB1) naujagimių skiepijimo aprėptys pasiekė 90 procentų. Nepaskiepyta nuo tuberkuliozės 28 ir nuo hepatito 25 naujagimiai. Nepaskiepijimo priežastis – tėvų/globėjų atsisakymas skiepyti savo vaikus.

2024 m. vakcinacijos aprėptys 1 m. amžiaus grupėje nuo difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielito, B tipo *Haemophilus influenzae* infekcijos (toliau – DTaP/IPV/Hib3) Klaipėdos rajono ASPĮ svyruoja nuo 89,29 procentų (Priekulės pirminės sveikatos priežiūros centras) iki 66,67 procentų (IĮ R. Dirginčienės bendrosios praktikos gydytojo kabinetas). 2024 m. vakcinacijos aprėptys 7 m. amžiaus grupėje nuo difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielito (toliau – DTaP/IPV5) įvairiose Klaipėdos rajono ASPĮ nuo 100 procentų (UAB Juritmas) iki 68,54 procentų (UAB „InMedica“). Vakcinacijos aprėptys 16 m. amžiaus grupėje nuo difterijos, stabligės, kokliušo (toliau – Tdap6) nuo 100 procentų (UAB Juritmas) iki 64,28 procentų (UAB Dituvos ambulatorija). Vakcinacijos aprėptys 2 m. amžiaus grupėje nuo tymų, parotito, raudonukės (toliau – MMR1) Klaipėdos rajono ASPĮ svyruoja nuo 100 procentų (UAB Juritmas) iki 50 procentų (IĮ R. Dirginčienės bendrosios praktikos gydytojo kabinetas) (1 lentelė).

Lentelė Nr. 2 Skiepijimų aprėptys Klaipėdos rajono savivaldybėje 2022–2024 m.

Ligos/amžiaus grupė	Dozės	Skiepijimų apimtys procentais (%)		
		2022 m.	2023 m.	2024 m.
Tuberkuliozė (naujagimiai)	BCG	94,47	88,24	90,24
Hepatitis B (naujagimiai)	HepB1	93,68	88,56	91,25
Difterija, stabligė, kokliušas, poliomielitas, B tipo <i>Haemophilus influenzae</i> infekcija (1m.)	DTaP/IPV/HiB3	87,24	90,00	83,44
Tymai, parotitas, raudonukė (2 m.)	MMR1	84,07	83,22	85,96
Pneumokokinė infekcija (1 m.)	PCV3	72,67	77,07	69,33
Rotavirusinė infekcija (1 m.)	RV3	77,89	73,90	57,98
B tipo meningokokinė infekcija (1m.)	MenBV3	59,00	64,88	51,84
Žmogaus papilomos viruso infekcija 11 m.	HPV1	63,50	53,03	61,24
Žmogaus papilomos viruso infekcija 12 m.	HPV1	79,93	62,83	62,04

2024 m. nuo tuberkuliozės paskiepyta 90,24 proc. naujagimių (2022 m. – 94,47 proc., 2023 m. – 88,24 proc.), nuo hepatito B – 91,25 proc. naujagimių (2022 m. – 93,68 proc., 2023 m. – 88,56), nuo difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielito ir B tipo *Haemophilus influenzae* infekcijos – 83,44 proc. 1 metų amžiaus vaikų (2022 m. – 87,24 proc., 2023 m. – 90 proc.).

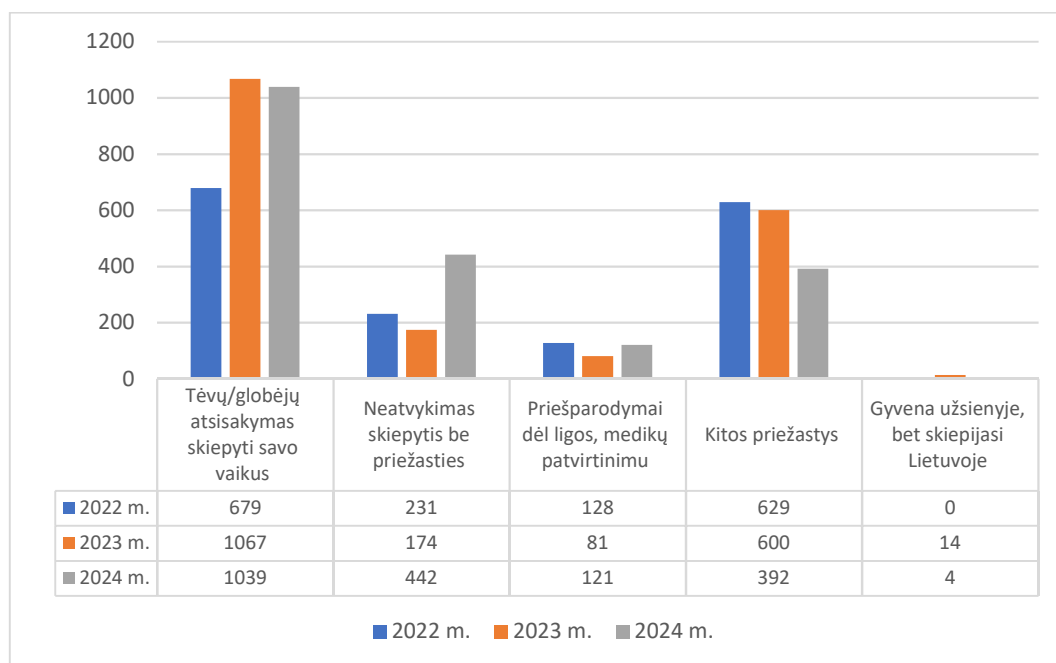
Nuo tymų, epideminio parotito ir raudonukės 2 metų amžiaus vaikų – 85,96 proc. (2022 m. – 84,07 proc., 2023 m. – 83,22 proc.), nuo pneumokokinės infekcijos 1 metų amžiaus vaikų – 69,33 proc. (2022 m. – 72,67 proc., 2023 m. – 77,07 proc.), nuo rotavirusinės infekcijos iki 1 metų amžiaus vaikų – 57,98 proc. (2022 m. – 77,89 proc., 2023 m. – 73,90 proc.), nuo B tipo meningokokinės

infekcijos 1 metų amžiaus vaikų – 51,84 proc. (2022 m. – 59,00 proc., 2023 m. – 64,88 proc.), nuo žmogaus papilomos viruso infekcijos 11 metų amžiaus vaikų – 61,24 proc. (2022 m. – 63,50 proc., 2023 m. – 53,03 proc.), nuo žmogaus papilomos viruso infekcijos 12 metų amžiaus vaikų – 62,04 proc. (2022 m. – 79,93 proc., 2023 m. – 62,83 proc.). Nuo 2023 m. vasario 1 d. nuo ŽPV buvo pradėti skiepyti ir berniukai (lentelė Nr.2).

Nepakankamam ar mažėjančiam skiepavimo apimčių mastui turi įtakos keletas veiksnių. Vienas pagrindinių veiksnių – mažėjantis pasitikėjimas skiepais. Dėl daugiamečio skiepavimo sumažėjo ligų, kurių galima išvengti skiepiant, daugeliui užkrečiamųjų ligų dėl vakcinacijos tapus retomis, kyla abejonės tėvams, o kartais ir sveikatos priežiūros specialistams dėl skiepimų reikalingumo ir skiepų naudos.

Išanalizavus asmens sveikatos priežiūros įstaigų pateiktas nepaskiepimų priežastis, skiepiant pagal vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių Klaipėdos rajone 2022–2024 metais, nustatyta, kad didžiausią dalį vaikų nepaskiepimo priežasčių sudarė tėvų/globėjų atsisakymas skiepyti savo vaikus. 2024 m. atsisakė 1039 tėvai/globėjai, (2023 m. – 1067, 2022 m. – 679). Neatvykimas skiepytis be priežasties 2024 m. išaugo beveik 2 kartus lyginant su 2022 m. 2024 m. sumažėjo nepaskiepimas dėl kitų priežasčių. Pažymėtina, kad ASPĮ pateiktose ataskaitose dėl nepaskiepimo priežasčių, nurodoma, kad skiepimai atidedami vėlesniam laikui (1 pav.).

1 pav. Nepaskiepimo priežastys, skiepiant pagal vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių 2022-2024 m.

Išvados:

1. Lyginant su praėjusių metų duomenimis, 2022–2024 m. vaikų, skiepijamų pagal Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių, skiepavimo aprėptys daugelyje pozicijų mažėjo ir išliko mažesnės nei 90 procentų.

2. 2024 m. vakcinacijos aprėptys 1 m. amžiaus grupėje nuo difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielito, B tipo Haemophilus influenzae infekcijos sumažėjo 6,5 procentinio punkto, palyginus su 2023 m.

3. Nuo tymų, epideminio parotito ir raudonukės 2 metų amžiaus vaikų grupėje 2024 m. teigiamas augimas – 2,74 procentinio punkto lyginant su 2023 m. Vakcinacijos lygis vis dar nesiekia rekomenduojamo 95 procentų kolektyvinio imuniteto slenksčio, kuris būtinas tymų protrūkių prevencijai.

4. Nuo 2022 m. iki 2023 m. tėvų/globėjų atsisakymų skaičius skiepyti vaikus ženkliai išaugo apie 57 procentus, o 2024 m. išliko panašaus lygio, nežymiai sumažėjęs apie 2,6 procento palyginti su 2023 m. Tai rodo, kad nepritario skiepams tendencija Klaipėdos rajone išlieka aukšta.

Siūloma:

1. Siekti, kad kiekvienoje ASPĮ vakcinacijos aprėptys būtų ne mažesnės nei 90 procentų, o nuo tymų ir raudonukės – ne mažesnės kaip 95 procentai.

2. Pakartotinai kalbėti su tėvais / globėjais, kurie atsisako skiepyti savo vaikus, ar kurie laiku neatvyko su vaiku skiepytis. ASPĮ darbuotojams aktyviau kontaktuoti su nepaskiepytu vaikų tėvais – skambinant telefonu, siunčiant priminimus ir pan.

3. Skatinti šeimos gydytojus ir visus sveikatos priežiūros komandos narius, kuo daugiau bendrauti su tėvais vaikų imunoprofilaktikos klausimais bei aiškintis priežastis, tėvams sukeliančias abejones dėl skiepų saugumo ir efektyvumo.

4. Neskiepytiems arba nutraukusiems skiepėjimus kūdikiams ir vaikams, sudaryti individualius planus, atkreipiant dėmesį į vaiko amžių ir vakcinacijos charakteristikos santraukoje pateiktą klinikinę informaciją.

5. Skatinti ASPĮ ir / ar jų darbuotojus, kurios pasiekė, viršijo vaikų skiepavimo aprėptis – ne mažesnes kaip 90 proc., o nuo tymų ir raudonukės – ne mažesnes kaip 95 proc.

6. Dėmesį sutelkti į tas ASPĮ, kuriose 2024 m. buvo mažiausios skiepavimo aprėptys, išnaudoti ASPĮ gydytojų pasitarimų laiką aktualiai informacijai apie skiepus pristatyti ir skiepavimo apimčių ataskaitoms pateikti.

7. Savivaldybės administracijai organizuoti seminarą su gydytojais – specialistais (infektologais, imunologais) imunoprofilaktikos klausimais, į kurį pakviesti savivaldybės teritorijoje dirbančių ASPĮ vadovus ir specialistus, Visuomenės sveikatos biuro (toliau – VSB) specialistus.

8. Savivaldybės administracijai 2025 m. I pusmetį organizuoti pasitarimą su ASPĮ vadovais, darbuotojais atsakingais už imunoprofilaktiką, dėl skiepavimo apimčių didinimo, pakviečiant Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Klaipėdos departamento, VSB specialistus.

9. Didinti gyventojų sveikatos raštingumą bei informacijos sklaidą gyventojams apie vakcinacijos galimybes, saugumą bei naudą. Patalpinti informaciją ASPĮ, savivaldybės, VSB, seniūnijų, ugdymo įstaigų tinklapiuose:

Nuorodos:

https://drive.google.com/file/d/1p4RY20zsRgUl_OLQNi9Y8fHLdW3LSY3A/view?usp=sharing

Video klipai – mitai apie skiepus:

<https://nvsc.lrv.lt/lt/nuoroda/>

Skiepėjimosi nuo žmogaus papilomos viruso (ŽPV) stebėseną:

<https://osp.stat.gov.lt/skiepai-nuo-zpv>